

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ അഷ്ടമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ അഷ്ടമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

ഭഗവംഘ്രാതുമിച്ഛാമി ഹരേരദ്ഭുതകർമ്മണഃ |
അവതാരകഥാമാദ്യാം മായാമത്സ്യവിഡംബനം || 1 ||

യദർഥമദധാദ് രൂപം മാത്സ്യം ലോകജുഗുപ്സിതം |
തമഃപ്രകൃതി ദുർമർഷം കർമഗ്രസ്ത ഇവേശ്വരഃ || 2 ||

ഏതന്നോ ഭഗവൻ സർവം യഥാവദ് വക്തുമർഹസി |
ഉത്തമശ്ലോകചരിതം സർവലോകസുഖാവഹം || 3 ||

സുത ഉവാച

ഇത്യുക്തോ വിഷ്ണുരാതേന ഭഗവാൻ ബാദരായണിഃ |
ഉവാച ചരിതം വിഷ്ണോർമത്സ്യരൂപേണ യത് കൃതം || 4 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

ഗോവിപ്രസുരസാധൂനാം ഛന്ദസാമപി ചേശ്വരഃ |
രക്ഷാമിച്ഛംസ്തന്മൂർധത്തേ ധർമസ്യാർഥസ്യ ചൈവ ഹി || 5 ||

ഉച്ചാവചേഷു ഭൂതേഷു ചരൻ വായുരിവേശ്വരഃ |
നോച്ചാവചത്വം ഭജതേ നിർഗുണത്യാഭിയോ ഗുണൈഃ || 6 ||

ആസീദതീതകൽപാനേ ബ്രാഹ്മോ നൈമിത്തികോ ലയഃ |
സമുദ്രോപപ്ലുതാസ്തത്ര ലോകാ ഭൂരാദയോ നൃപ || 7 ||

കാലേനാഗതനിദ്രസ്യ ധാതുഃ ശിശയിഷോർബലീ |
മുഖതോ നിഃസൃതാൻ വേദാൻഹയഗ്രീവോന്തികേഹരത് || 8 ||

ജ്ഞാത്വാ തദ് ദാനവേന്ദ്രസ്യ ഹയഗ്രീവസ്യ ചേഷ്ടിതം |
ദധാര ശഹരീരുപം ഭഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ || 9 ||

തത്ര രാജഋഷിഃ കശ്ചിന്നാമ്നാ സത്യവ്രതോ മഹാൻ |
നാരായണപരോത്ഥപൃത് തപഃ സ സലിലാശനഃ || 10 ||

യോസാവസ്ഥിൻമഹാകൽപേ തനയഃ സ വിവസ്വതഃ |
ശ്രാദ്ധദേവ ഇതി ഖ്യാതോ മനുത്യേ ഹരിണാർപിതഃ || 11 ||

ഏകദാ കൃതമാലായാം കുർവതോ ജലതർപണം |
തസ്യാഞ്ജൽയുദകേ കാചിച്ഛഹർയേകാഭ്യുപദ്യത || 12 ||

സത്യവ്രതോഞ്ജലിഗതാം സഹ തോയേന ഭാരത |
ഉത്സസർജ നദീതോയേ ശഹരീം ദ്രവിഡേശ്വരഃ || 13 ||

തമാഹ സാതികരുണം മഹാകാരുണികം നൃപം |
യാദോഭ്യോ ജ്ഞാതിഘാതിഭ്യോ ദീനാം മാം ദീനവത്സല |
കഥം വിസൃജസേ രാജൻ ഭീതാമസ്ഥിൻ സരിജ്ജലേ || 14 ||

തമാത്മനോന്യഗ്രഹാർഥം പ്രീത്യാ മത്സ്യവപുർധരം |
അജാനൻ രക്ഷണാർഥായ ശഹർയാഃ സ മനോ ദധേ || 15 ||

തസ്യ ദീനതരം വാക്യമാശ്രുത്യ സ മഹീപതിഃ |
കലശാപ്സു നിധായൈനാം ദയാലുർനിന്യ ആശ്രമം || 16 ||

സാ തു തത്രൈകരാത്രേണ വർധമാനാ കമണ്ഡലൗ |
അലബ്ധ്യാത്മാവകാശം വാ ഇദമാഹ മഹീപതിം || 17 ||

നാഹം കമണ്ഡലാവസ്ഥിൻ കൃഷ്ണം വസ്തുമിഹോത്സഹേ |
കൽപയൗകഃ സുവിപുലം യത്രാഹം നിവസേ സുഖം || 18 ||

സ ഏനാം തത ആദായ ന്യധാദൗദഞ്ചനോദകേ |
തത്ര ക്ഷിപ്താ മുഹൂർത്തേന ഹസ്തത്രയമവർധത || 19 ||

ന മ ഏതദലം രാജൻ സുഖം വസ്തുമുദഞ്ചനം |
പൃഥു ദേഹി പദം മഹ്യം യത് ത്വാഹം ശരണം ഗതാ || 20 ||

തത ആദായ സാ രാജ്ഞാ ക്ഷിപ്താ രാജൻ സരോവരേ |
തദാവൃത്യാത്മനാ സോഽയം മഹാമീനോന്വവർധത || 21 ||

നൈതൻമേ സ്വസ്തയേ രാജന്നുദകം സലിലൗകസഃ |
നിയേഹി രക്ഷായോഗേന ഹ്രദേ മാമവിദാസിനി || 22 ||

ഇത്യുക്തഃ സോഽനയൻമത്സ്യം തത്ര തത്രാവിദാസിനി |
ജലാശയേ സമ്മിതം തം സമുദ്രേ പ്രാക്ഷിപജ്ഞധഷം || 23 ||

ക്ഷിപ്യമാണസ്തമാഹേദമിഹ മാം മകരാദയഃ |
അദന്ത്യതിബലാ വീര മാം നേഹോത്സഷ്ടുമർഹസി || 24 ||

ഏവം വിമോഹിതസ്തേന വദതാ വൽഗുഭാരതീം |
തമാഹ കോ ഭവാനസ്മാൻ മത്സ്യരുപേണ മോഹയൻ || 25 ||

നൈവംവീര്യോ ജലചരോ ദൃഷ്ടോഽസ്മാഭിഃ ശ്രുതോഽപി ച |
യോ ഭവാൻ യോജനശതമഹാഭിവാന്യനശേ സരഃ || 26 ||

നൂനം ത്വം ഭഗവാൻ സാക്ഷാദ്ധരിർനാരായണോഽവ്യയഃ |
അനുഗ്രഹായ ഭൂതാനാം ധത്സേ രൂപം ജലൗകസാം || 27 ||

നമസ്തേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ സ്ഥിത്യുത്പത്ത്യപ്യയേശ്വര |
ഭക്താനാം നഃ പ്രപന്നാനാം മുഖ്യോ ഹ്യാത്മഗതിർവിഭോ || 28 ||

സർവേ ലീലാവതാരാസ്തേ ഭൂതാനാം ഭൂതിഹേതവഃ |
ജ്ഞാതുമിച്ഛാമ്യദോ രൂപം യദർഥം ഭവതാ ധൃതം || 29 ||

ന ത്വേദവിനാക്ഷ പദോപസർപണം
മുഷാ ഭവേത് സർവസുഹൃത്പ്രിയാത്മനഃ |
യഥേതരേഷാം പൃഥഗാത്മനാം സതാ -
മദീദൃശോ യദ് വപുരദ്ഭൂതം ഹി നഃ || 30 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി ബ്രുവാണം നൃപതിം ജഗത്പതിഃ
സത്യവ്രതം മത്സ്യവപുർയുഗക്ഷയേ |
വിഹർതുകാമഃ പ്രലയാർണവേബ്രവി -
ച്ചികീർഷുരേകാന്തജനപ്രിയഃ പ്രിയം || 31 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സപ്തമേദൃതനാദുർധ്വമഹന്യേതദരിന്ദമ |
നിമജ്ജ്യത്യുപയാംഭോധൗ ത്രൈലോക്യം ഭൂർഭുവാദികം || 32 ||

ത്രിലോക്യാം ലീയമാനായാം സംവർതാഭസി വൈ തദാ |
ഉപസ്ഥാസ്യതി നൗ കാചിദ് വിശാലാ ത്വാം മയേരിതാ || 33 ||

ത്വം താവദോഷധീഃ സർവാ ബീജാൻയുച്ഛാവചാനി ച |
സപ്തർഷിഭിഃ പരിവൃതഃ സർവസത്തേത്യാപബൃംഹിതഃ || 34 ||

ആരുഹ്യ ബൃഹതീം നാവം വിചരിഷ്യസ്യവിക്ലവഃ |
ഏകാർണവേ നിരാലോകേ ഋഷീണാമേവ വർചസാ || 35 ||

ദോധൂയമാനാം താം നാവം സമീരേണ ബലീയസാ |
ഉപസ്ഥിതസ്യ മേ ശൃംഗേ നിബധ്നീഹി മഹാഹിനാ || 36 ||

അഹം ത്യാമൃഷിഭിഃ സാകം സഹനാവമുദൻവതി |
വികർഷൻ വിചരിഷ്യാമി യാവദ്ബ്രാഹ്മീ നിശാ പ്രഭോ || 37 ||

മദീയം മഹിമാനം ച പരം ബ്രഹ്മേതി ശബ്ദിതം |
വേത്സ്യസ്യനുഗൃഹീതം മേ സമ്പ്രശ്നൈർവിവൃതം ഹൃദി || 38 ||

ഇത്ഥമാദിശ്യ രാജാനം ഹരിരന്തരധീയത |
സോഽൻവവൈക്ഷത തം കാലം യം ഹൃഷീകേശ ആദിശത് || 39 ||

ആസ്തീര്യ ദർഭാൻപ്രാക്കുലാൻരാജർഷിഃ പ്രാഗുദങ്മുഖഃ |
നിഷസാദ ഹരേഃ പാദൗ ചിന്തയൻമത്സ്യരൂപിണഃ || 40 ||

തതഃ സമുദ്ര ഉദ്വേലഃ സർവതഃ പ്ലാവയൻമഹീം |
വർധമാനോ മഹാമേഘൈർവർഷദ്ഭിഃ സമദ്യശ്യത || 41 ||

ധ്യായൻ ഭഗവദാദേശം ദദ്യുശേ നാവമാഗതാം |
താമാരുരോഹ വിപ്രന്ദ്രൈരാദായൗഷധിവിരൂധഃ || 42 ||

തമുചൂർമുനയഃ പ്രീതാ രാജന്ധ്യായസ്വ കേശവം |
സ വൈ നഃ സങ്കടാദസ്മാദവിതാ ശം വിധാസ്യതി || 43 ||

സോഽനുധ്യാതസ്തതോ രാജ്ഞാ പ്രാദുരാസീൻമഹാർണവേ |
ഏകശൃംഗധരോ മത്സ്യോ ഹൈമോ നിയുതയോജനഃ || 44 ||

നിബധ്യ നാവം തച്ഛൃംഗേ യഥോക്തോ ഹരിണാ പുരാ |
വരത്രേണാഹിനാ തുഷ്ടസ്തുഷ്ടാവ മധുസൂദനം || 45 ||

രാജോവാച

അനാദ്യവിദ്യോപഹതാത്മസംവിദ -

സ്തൻമൂലസംസാരപരിശ്രമാതുരാഃ |
 യദ്യുച്ഛയേഹോപസ്യതാ യമാപ്നൂയു -
 ര്വിമുക്തിഭദോ നഃ പരമോ ഗുരുർഭവാൻ || 46 ||

ജനോബുധോഽയം നിജകർമ്മബന്ധനഃ
 സുഖേഷ്ടയാ കർമ്മ സമീഹത്യേസുഖം |
 യത്സേവയാ താം വിധുനോത്യസൻമതിം
 ഗ്രന്ഥിം സ ഭിന്യാദ്ധ്യദയം സ നോ ഗുരുഃ || 47 ||

യത്സേവയാഗേരിവ രുദ്രരോദനം
 പുമാൻവിജഹ്യാൻമലമാത്മനസ്തമഃ |
 ഭജേത വർണം നിജമേഷ സോഽവ്യയോ
 ഭൂയാത് സ ഹൃശഃ പരമോ ഗുരോർഗുരുഃ || 48 ||

ന യത്പ്രസാദായുതഭാഗലേശ -
 മന്യേ ച ദേവാ ഗുരവോ ജനാഃ സ്വയം |
 കർതും സമേതാഃ പ്രഭവന്തി പുംസ -
 സ്തമീശ്വരം ത്വാം ശരണം പ്രപദ്യേ || 49 ||

അചക്ഷുരന്ധസ്യ യമാഗ്രണീഃ കൃത -
 സ്തമാ ജനസ്യാവിദുഷോഽബുധോ ഗുരുഃ |
 ത്വമർകദൃക് സർവദ്യശാം സമീക്ഷണോ
 വൃതോ ഗുരുർനഃ സ്വഗതിം ബുഭുത്സതാം || 50 ||

ജനോ ജനസ്യാദിശത്യേസതീം മതിം
 യയാ പ്രപദ്യേത ദുരത്യയം തമഃ |
 ത്വം ത്വവ്യയം ജ്ഞാനമമോഘമഞ്ജസാ
 പ്രപദ്യതേ യേന ജനോ നിജം പദം || 51 ||

ത്വം സർവലോകസ്യ സുഹൃത് പ്രിയേശ്വരോ
 ഹൃത്താ ഗുരുർജ്ഞാനമഭീഷ്ടസിദ്ധിഃ |
 തഥാപി ലോകോ ന ഭവന്തമന്ധധീ -
 രജാനാതി സന്തം ഹൃദി ബദ്ധകാമഃ || 52 ||

തം ത്യാമഹം ദേവവരം വരേണയം
 പ്രപദ്യ ഈശം പ്രതിബോധനായ |
 ചരിന്ധ്യർഥദീപൈർഭഗവൻ വചോഭി -
 രഗ്രന്ഥീൻ ഹൃദയ്യാൻ വിവൃണ്ണ സ്വമോകഃ || 53 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
 ഇത്യുക്തവന്തം നൃപതിം ഭഗവാനാദിപുരുഷഃ |
 മത്സ്യരൂപീ മഹാംഭോധൗ വിഹരംസ്തത്ത്വമബ്രവീത് || 54 ||

പുരാണസംഹിതാം ദിവ്യാം സാംഖ്യയോഗക്രിയാവതീം |
 സത്യവ്രതസ്യ രാജർഷേരാത്മഗുഹ്യമശേഷതഃ || 55 ||

അശ്രൗഷീദ്യഷിഭിഃ സാകമാത്മതത്ത്വമസംശയം |
 നാവ്യാസീനോ ഭഗവതാ പ്രോക്തം ബ്രഹ്മ സനാതനം || 56 ||

അതീതപ്രലയാപായ ഉത്ഥിതായ സ വേധസേ |
 ഹത്യാസുരം ഹയഗ്രീവം വേദാൻപ്രത്യാഹരദ്ധരിഃ || 57 ||

സ തു സത്യവ്രതോ രാജാ ജ്ഞാനവിജ്ഞാനസംയുതഃ |
 വിഷ്ണോഃ പ്രസാദാത് കൽപേസ്ഥിന്നാസീദ്വൈവസ്വതോ മനുഃ ||
 58 ||

സത്യവ്രതസ്യ രാജർഷേർമായാമത്സ്യസ്യ ശാർംഗിണഃ |
 സംവാദം മഹദാഖ്യാനം ശ്രുത്വാ മുച്യേത കിൽബിഷാത് || 59 ||

അവതാരോ ഹരേര്യോധം കീർതയേദൻവഹം നരഃ |
സങ്കൽപാസ്തസ്യ സിധുന്തി സ യാതി പരമാം ഗതിം || 60 ||

പ്രലയപയസി ധാതുഃ സുപ്തശക്തേർമുഖേഭ്യഃ
ശ്രുതിഗണമപനീതം പ്രത്യുപാദത്ത ഹത്യാ |
ദിതിജമകഥയദ് യോ ബ്രഹ്മ സത്യവ്രതാനാം
തമഹമഖിലഹേതും ജിഹ്മമീനം നതോസ്ഥി || 61 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ
വൈയാസികൃമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം
പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം അഷ്ടമസ്കന്ധേ
മത്സ്യാവതാരചരിതാനുവർണനം
നാമ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ||